

Õiguskantsler

Hr Andres Sutt
Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie nr

Meie 10.12.2025 nr 16-1/252155/2508937

Pr Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Koosluste taastamist puudutavad otsused

Austatud ministrid

Õiguskantsleri poole pöördusid Saarde Vallavolikogu ja -valitsus, kes tunnevad muret, kuidas mõjutab kavandatav Reiu jõe hüdroloogilise režiimi ja Kikepera looduskaitseala taastamine piirkonna veetaset ja inimeste elupaika. Vald selgitas, et ka praegu esineb Surju piirkonnas üleujutusi, vahel isegi mitu korda aastas. Üleujutused seavad aga ohtu hooldekodu ja inimeste kodud.

Tavaliselt on ümbritsevat keskkonda oluliselt muutvate tegevuste otsustamiseks selge kord ning muudatused kavandatakse avatud menetluses. Ärakuulamise ja arutelude tulemus vormistatakse planeeringus või muus haldusaktis.

Praegusel juhul sellist akti ei ole ja seega on nii neil, kes pelgavad hüdroloogilise režiimi muutmise tagajärjel kodu väärtuse vähenemist kui neil, kes sooviksid metsa olemasoleval kujul säilimist peaaegu võimatu oma õigusi kaitsta. Kui üldse, saab halduskohtus vaidlustada üksnes koosluste taastamiseks tehtavaid toiminguid. Segane on seegi, kes vastutab, kui soo taastamise tulemusel tekivad kahjud või jäävad saavutamata oodatavad eesmärgid. Taoline olukord ei pruugi olla kooskõlas hea halduse tavaga ega õigusriigi põhimõtetega.

Õiguskantsler ei sekku sellesse, kuidas sisuliselt lahendada erimeelsused Reiu jõe hüdroloogilise režiimi ja Kikepera looduskaitseala taastamisel. Koosluste taastamise eesmärgi saavutamiseks on ilmselt rohkem kui üks võimalus.

Valla pöördumist tuleb õiguslikult käsitada nii valla ruumilise planeerimise autonoomia rikkumisele osutava kui ka üleujutusest potentsiaalselt ohustatud või mõjutatud inimeste õiguste kaitse avaldusena. Mõistagi on inimestel võimalik ka otse õiguskantsleri poole pöörduda, kuid sedavõrd põhimõttelises küsimuses ja võimalikus vastasseisus riigiga tuleb pidada valla pöördumist enda elanike huvide ja õiguste esindamiseks.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Muret teeb asjaolu, et enne ulatusliku taastamisprojekti rakendamist ei ole ühelgi ametiasutusel kohustust eelnevalt hinnata projekti kui terviku mõju ja anda selle kohta haldusakt, kuhu saaks vajaduse korral kirja panna taastamisprojekti rakendamise kõrvaltingimused, mis tagaks, et hooldekodu ja kohalikud elanikud ei kannaks üleujutuse tõttu kahju. Samuti on oluline, et otsuse õiguspärasuse kontrollimiseks ja enda õiguste kaitseks saaksid inimesed kohtusse pöörduda.

Õiguskantsleri nõuniku järelepärimistele antud vastustest nähtub, et kaitseala valitseja annab taastamisprojektile kooskõlastuse (see on praegusel juhul olemas). Kui vajalik on metsaraie, siis selle kohta esitatakse metsateised (need on registreeritud, seega on antud luba raiuda).

Kliimaministeerium selgitas: „taastamistöde puhul ei ole tegemist ehitustegevusega ehitusseaduse mõistes. Tegemist on looduskaitsealase tööga kaitseala väärtuste säilitamiseks. Samas, kui tööd puudutavad maaparandussüsteemide registris olevaid eesvoole ja infrastruktuuriga seotud kraave, siis küsitakse täiendavad load MaRu-st ja Transpordiametist“.

Järelikult piirduakse tuhandeid hektareid hõlmavate soode taastamise tööde kavandamisel pelgalt projekti kooskõlastusega¹ või üksikküsimusi reguleerivate haldusaktidega ning ükski asjassepuutuv haldusorgan justkui ei saa ega peagi praegu otsustama tegevuse üle selle kogumõju silmas pidades. Näiteks kui peaks tõesti juhtuma, et üleujutused sagenevad või muutuvad ulatuslikumaks, siis pole selge, kas ja millised kohustused kaasnevad sellega projektiga tegelevatele isikutele ja organisatsioonidele. Kelle ülesanne on sellisel juhul ümber ehitada hooldekodu või kes hüvitab inimestele üleujutustega tekitatud kahju? Õigupoolest pole praegu dokumenti, millesse saaks need kohustused kirja panna.

Keskonnaagentuuri koostatud analüüsis „[Reiu jõe hüdroloogilise režiimi ja Kikepera looduskaitseala taastamise mõju Surju piirkonna üleujutusriskidele](#)“ ei välistata tulevasi üleujutusi. Selles analüüsis märgitakse: „Lisaks üldisele sademete hulga suurenemisele projitseerivad mudelid ekstreemsete sademete juhtumite hulga suurenemist, seetõttu võib suviste paduvihmade tulemusena suureneda üleujutusohu ka suvisel madalveeperioodil. Kriitilist veetaset ületavate väga kõrgete veetasemete esinemissagedus Surju külas on pigem vähenemas, kuid kriitilist veetaset ületavate veetasemete kogusagedus on suurenemas.“ Samuti antakse soovitus: „Märgalade taastamise edasisel kavandamisel koostada kliimastenaariumite põhine analüüs, kuidas paduvihmade sagenemine või intensiivistumine ning muutused kevadises suurvees ja talvistes tulvades võiksid mõjutada taastamisala vee puhverdamisvõimet.“

Tavapäraselt märgalad seovad vett ning pigem võiks üleujutusohu vähendada. Samas nähtub Keskonnaagentuuri analüüsist, et üleujutusohu on piirkonnas praegu ja säilib ka pärast kraavide sulgemist. Üleujutustest ohustatud inimesed kardavad, et tekivad veel suuremad või sagedasemad üleujutused, kui suletud kraavidega märgalad lisavett enam vastu ei võta.

Sellele murele tuleb otsida praktilised lahendused: kes kannab kulud, kui hooldekodu ja vallaelanike kodud üle ujutatakse ning kas ja kuidas tuvastatakse vajadusel põhjuslik seos kraavide sulgemise ning üleujutuse vahel. Pole selge, millises haldusaktis ja milline haldusorgan peab

¹ Kaitseala valitseja saab kooskõlastuse anda, kui tegevus sobib kaitse-eesmärkidega. Kaitse-eeskirjas on kirjas, et üheks kaitse-eesmärgiks on teatud koosluste taastamine ning vajaliku tegevusena märgitud kraavide sulgemine. Kaitse-eeskirjas on sellisel kujul need kaitse-eesmärgid väga üldised ning nendest ei saanud ega pidanudki vald ega ükski inimene aru saama nii, et kaitse-eeskirjast tuleb mistahes konkreetse kraavi sulgemise otsus. Seetõttu ei saa pidada kaitse-eeskirja haldusaktiks, mis lubab sulgeda konkreetseid kraavid ning millega otsustati koosluste taastamine projektis kirjeldatud ulatuses.

tegema otsused, kui metsa sooks muutmisega kaasneb kardetav kahjulik mõju inimeste elukohtadele ja hooldekodule.

Palun andke hiljemalt 23. detsembriks teada, milline on teie seisukoht selles asjas.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Saarde Vallavolikogu

Evelin Lopman 693 8431, Evelin.Lopman@oiguskantsler.ee